

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Quid sit Contritio, quid Attritio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO NONAGESIMA OCTAVA.

De Contritione & Attritione.

SECTIO PRIMA.

Quid sit Contritio, quid Attritio?

I.
Sermo hic
est de con-
tritione per-
fectâ.

QUIMUR de Contritione perfecta, & quæ extra Sacramentum justificat, quæ est dolor & detestatio de peccatis in quantum Deo mala sunt & ingrata, & consequenter si ex hoc solo motivo procedat non est actus Pœnitentiæ specialis virtutis, sed Charitatis, & hoc significatur dum dicitur debere conversionem per contritionem fieri ex toto corde, qui modus loquendi amorem significat. Quod ulterius probatur, nam juxta Tridentinum sessione decima quartâ, capite quarto, Contritio quæ justificat extra Sacramentum debet esse Charitate perfecta, id est ex motivo Charitatis; omne enim aliud motivum, vel est ob timorem pœnæ vel turpitudinem peccati. Si autem quis ex motivo Charitatis imperet sibi dolorem de peccatis, vel id facit ita ut actus etiam imperatus, seu dolor procedat ex motivo Charitatis, vel solus imperans: in primo casu dolor ille erit actus contritionis, & Charitatis, non in secundo.

II.
Attritio &
latè sumi-
tur, &
strictè.

Attritio etiam latè sumitur & strictè: latè sumpta est quivis dolor de peccato; qui ad contritionis perfectionem non pertingit, seu qui non procedit ex motivo Charitatis, nec detestatur peccata in quantum mala Deo, eique ingrata, ex motivo Dei super omnia dilecti, sed ex alio motivo, scilicet vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel metu gehennæ: at verò ut est actus peculiaris virtutis pœnitentiæ, debet esse dolor de peccato in quantum est offensa Dei, violans jus ejus, quod ut Dominus habet, ut sibi à servis suis obsequia debita exhibeantur. Si ergo ex hoc solo motivo procedat, erit actus pœnitentiæ, si ex alio solo, actus alterius virtutis, ut obedientiæ, temperantiæ, &c. si ex duobus motivis procedat, duarum etiam in se virtutum rationem continebit.

III.
In quo con-
sistat con-
ceptus con-
tritionis per-
fectâ.

Contritio, ut docent omnes, debet esse dolor super omnia, id est ut appetitivè præferat Deum omnibus aliis rebus, esto quoad gradua-lem intensionem actus, res aliæ magis amari possint. Consistit ergo hæc appetitativa prælatio in modo tendendi actus voluntatis: sicut enim in intellectu per aliquos actus firmissimo quodam modo adhæremus objectis, & quasi immobiliter, ut contingit in actu Fidei, nempe ita ut ex modo tendendi actus ostendat quis se non facile ab illo objecto per contrarium assensum dimoveri

posse, ita & in hoc actu voluntatis, licet simpliciter voluntas pro suâ libertate, & ab uno actu & alio dimoveri possit: unde licet non sit necessaria comparatio formalis & explicita respectu aliorum objectorum, imo nec expediat sæpè ejusmodi comparationem fieri, cum occasione præbere possit peccandi, iis præsertim qui minus radicati sunt in virtute, est tamen contritio comparatio quædam implicita respectu aliorum objectorum, ita ut si resolvatur actus, dicat malo quidlibet quàm Deum in ullâ re offendere.

Si verò daretur amor Dei procedens ex cognitione solarum perfectionum Dei intrinsecarum, ut de amore beatifico dicunt multi posse contingere, imo & aliquando in viâ, ille amor non posset stare cum peccato, nam saltem cognosceretur tunc Deus, & consequenter amaretur ut suprema regula mali omnis prohibitiva, sicque ipso facto quod in objecto creato appareat ratio aliqua mali, ex vi hujus amoris voluntas illud refugeret.

IV.
Quid si da-
retur amor
Dei proce-
dens tantum
ex perfectio-
nibus Dei
intrinsecis
cognitis.

Attritio verò, licet aliquo modo detestetur etiam peccatum super omne malum, & hoc sensu sit dolor super omnia, non tamen ita vocari solet à Theologis, nec in omni rigore sortitur illam rationem, cum dolor super omnia in propriissimo sensu sit ut transcendat omnia creata & ob motivum aliquod increatum peccata detestetur. Si verò per dolorem super omnia nil intelligatur aliud, quàm quòd malit homo quidlibet quàm Deum offendere vel offendisse, potest attritio dici dolor super omnia.

V.
Quo pacto
attritio de-
testetur pec-
catum.

Imo aliquo sensu per attritionem ob pœnam gehennæ, exempli gratia, non detestatur quis peccatum supra omne malum creatum; qui enim detestatur peccatum propter pœnam, magis fugit & detestatur pœnam, nam propter quod unumquodque tale &c. unde cum vitatio culpæ assumatur, ut medium ad vitiationem pœnæ, magis per hunc actum vitatur pœna, quàm culpa: licet etiam non habeat tunc homo actum positivum, quo velit committere culpam cessante pœnâ, ex vi tamen hujus actus attritionis non vitaret culpam cessante pœnâ, nam cessante pœnâ nullum esset motivum in hoc actu, ob quod abstineret à culpâ, ac proinde attritio ista non est hoc sensu super omnia, nempe ita ut nihil detestetur amplius quàm peccatum, sed solum in sensu supra posito, nempe ita ut nullâ de causâ velit Deum offendere, aut offendisse, sicque voluntatem peccandi excludat.

VI.
Per actum
doloris ob
pœnam ge-
hennæ non
videtur quis
detestari
peccatum
super omnia
malâ crea-
tum.

Contritio verò super omnia creata, etiam supra ipsam pœnam æternam detestatur peccatum: unde ait Sanctus Anselmus, Eligibilis esse tor-mentum

VII.
Contritio
supra omnia
creata de-
testatur pec-
catum.

mentum inferni, quam peccatum, sicque actu conditionato diceret quis contritus, si sese offerret talis occasio, ut vel esset peccandum, vel subeunda poena aeterna, malle hanc subire quam peccare. Imo in perplexo aliquo cum invincibili ignorantia posse peccatum tolli per aliud medium quam per actualem susceptionem alicujus Sacramenti, quod tunc suscipere non potest, deberet poena inferni eligi tanquam medium ad vitandum peccandum, si nimirum ille homo putaret sibi vel moriendum in peccato, vel fidem negandam exempli gratia, aut aliud peccatum committendum.

VIII. Dices, hinc sequi, esse aliquid peccatum, quod non possit quis detestari per attritionem, saltem ex metu & odio gehennae: patet sequela. Ponamus hominem ob timorem gehennae elicere actum quo dicat, *Malo potius peccare, quam pati poenas inferni*, hic homo non posset postea retractare hunc actum per actum attritionis conceptum ex metu gehennae; sibi enim contradiceret, ex una namque parte diceret volo omni modo vitare infernum, & consequenter vitare omne peccatum, ex alia autem dicit malo peccare, quam pati poenas inferni, actus autem qui hunc retractaret deberet dicere, malo pati poenas inferni, quam peccare, ergo ex metu, & odio efficaci gehennae vellet gehennam, quod implicat.

IX. Respondetur, ad detestationem & retractationem actus alicujus non requiritur, ut quis eliciat actum contrarium; nec enim qui dixit mendacium aliquid aut elicit actum odii Dei, debet ut retractet hos actus, dicere ipso facto verum contrarium, aut elicere actum amoris Dei, sed sufficit, ut videns se per hos actus meruisse poenam inferni, ex metu hujus poenae optet nunquam actus illos fuisse.

X. Ulterius addo, quando quis novit, si offerat se ad aliquid patiendum, fore per illam oblationem ut poenam vitet, posse ipsum ex desiderio vitandi poenam illam offerre se ad illam ferendam. Sic si quis novit, si offerat se ad mortem, fore ut mortem vitet, potest se inimico suo ad mortem offerre. Neque hoc est sibi contradicere; nec enim ex metu mortis vult mori, sed sciens oblationem istam esse medium ad fugam mortis, potest ex desiderio fugae mortis, oblationem hanc amplecti. Unde & fatentur omnes posse aliquem ex desiderio salutis & metu gehennae imperare sibi actum contritionis & amoris Dei super omnia, per quem detestetur peccatum super omnia, & consequenter supra ipsam poenam inferni, cum hic sit conceptus & ratio formalis dilectionis Dei super omnia, ut diximus.

SECTIO SECUNDA.

An possit quis detestari unum peccatum plus alio?

I. **R**ATIO dubitandi est, quia superiore sectione diximus contritionem debere detestari peccatum super omnia, ex quo sequi videtur non posse aliquem detestari unum peccatum magis alio, cum quodvis detestetur appetitivè super omnia, ergo aequè hoc genere detestationis averfatur peccatum levius ac gravius.

II. Dicendum tamen peccata, quò graviora sunt, saltem ubi excessus est notabilis, eò esse magis

detestabilia: sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis. Unde quando dicitur poenitentia dolor & detestatio peccati super omnia, intelligendum est de omnibus aliis malis praeter peccata, ut bene declarat Suarez hic, disp. tertiâ, sect. decimâ. Ratio est, quia si considerentur peccata prout mala & ingrata Deo, eumque offendunt, cum peccata notabiliter sese sub hac consideratione invicem excedant, sunt etiam materia detestationis diversissimae, licet nullum peccatum sit, quod non debeat quis detestari plusquam omnia alia mala.

Dices: Nullum peccatum est ullâ de causâ eligibile; ergo aequaliter debemus omnia fugere & detestari, alioqui posset unum eligi praeter alio. Respondetur primò: quamvis actu absoluto non sit eligibile unum peccatum praeter alio, actu tamen conditionato id posse contingere; qui actus explicari hoc modo potest, si committendum esset unum ex his peccatis, furto verbi gratia aut homicidio, potius committendum esset levius quam gravius.

Respondetur secundò: Licet in re, & per se loquendo, nunquam ad vitacionem unius peccati necessaria sit commissio alterius, per accidens tamen ex ignorantia invincibili potest aliquando contingere: ponamus enim aliquem perplexum, qui ex una parte putat inevitabiliter se debere audire Sacrum, cum sit dies festus, ex alia autem fore ut parens vel amicus, quem domi habet aegrotum, interim dum ipse abest moriatur defectu auxilii, aut aliud hujusmodi, quod etiam putet esse peccatum, hic posset in hoc casu eligere unum ex his ad vitandum aliud, & consequenter unum peccatum detestari magis alio, nempe id quod in opinione ipsius censetur gravius. Unde cum excessus horum peccatorum sit in opinione ipsius notabilis, peccabit mortaliter si gravius eligat, ut contra Sotum docent Auctores communiter dicentem illum in eo casu solum peccatum venialiter: quod etiam asserit de actu illo conditionato, quo quis diceret, si esset mihi peccandum malle gravius peccatum committere, quam levius.

Quaes: Utrum qui est in hujusmodi perplexitate, peccet eligendo minus? Existimant nonnulli casum implicare, nec posse aliquem in eo statu constitui, ut existimet in utraque parte esse peccatum; lumine enim naturae, inquirunt, apertissimè compertum est, non posse ullum necessitari ad peccatum. Sed P. Sanchez lib. primo de praeceptis Decalogi, cap. undecimo, num. decimo quarto docet quotidianâ experientia constare hujusmodi ignorantiam frequenter inter rusticos inveniri, ut si quis ex una parte putet esse peccatum hodie non audire Sacrum quia est dies festus, ex alia verò esse peccatum deserere gregem curae suae commissum, vel audire Sacrum quia est excommunicatus, aut aliud hujusmodi.

P. Suarez hic, disp. tertiâ, sect. decimâ, num. quarto, & quinto affirmare videtur hujusmodi perplexum peccare, etiam eligendo id quod iudicat minus malum, levius tamen peccare, quam si eligeret gravius: unde & sequitur à fortiori in ipsius sententiâ peccatum, si perplexitas esset de duobus aequaliter malis. Idem sentit P. Granada de actibus humanis, tract. duodecimo, disp. septimâ, sect. secundâ, & alii nonnulli.

Existimo nihilominus cum Sanchez citato, Lugo disp. vigesimâ sextâ de Incarnatione, sect. Probabilissimum decimâ, num. centesimo trigesimo septimo, & aliis,

peccata, quò graviora, eò magis detestabilia.

III. Obicit. Peccata omnia sunt aequaliter detestabilia, cum nullum possit eligi praeter alio.

IV. Contingere potest per accidens ut commissio unius peccati sit ad vitacionem alterius.

V. Virum perplexum eligendo minus peccatum peccet.

VI. Putant aliqui, hujusmodi perplexum peccare, etiam eligendo minus.

VII. Probabilissimum est, nihilominus.

Obicit. Hinc inferri, non posse nos omnia peccata detestari ex metu & odio gehennae.

Notandum, ut quis retractet peccatum, non requiritur ut eliciat actum contrarium.

Ex desiderio vitandi poenam aliquam potest se quis ad illam offerre, si sciat per hoc se illam vitaturum.